

10 céntims

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

UNA QÜESTIÓ GRAVÍSSIMA Els Hospitals de Barcelona

III

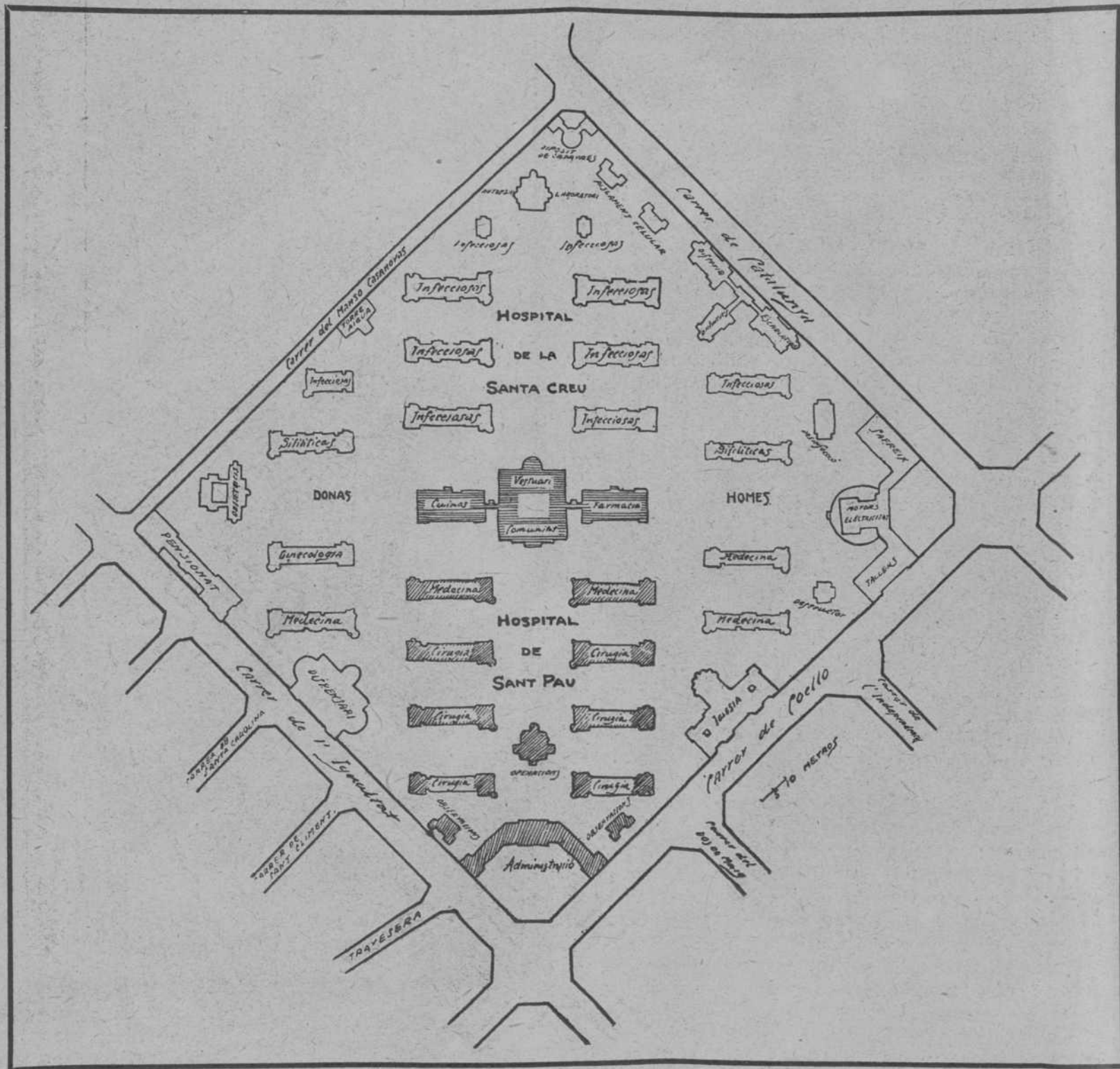
PASSEJADA PER UN PROJECTE DESCABELLAT.

POSÉM á la vista del lector la planta dels edificis pera major claretat de las observacions que aném á fer. Els dos Hospitals englobats, constitueixen un conjunt de 48 construccions aïllades, 12 de servey general y las 36 restants destinadas á enfermerías y pabellons. El conjunt més que un hospital propiament dit forma una *urbe hospitalaria*. L' idea de D. Pau Gil de fer un hospital apart y pel seu compte, queda completament anula-

da. Sant Pau y la Santa Creu se confonen completament. Se podrà saber lo que s' haja costejat ab els recursos de cada una de las dos entitats, sempre que 's consignen en lápidas colocadas en cada una de las construccions, y aixís y tot, tindrem que D. Pau Gil resultarà un mer afavoridor del Hospital general de la Santa Creu. ¿Fou aquesta la seva voluntat? ¿Es aquesta la intenció que 's desprén de las sevas disposicions testamentarias? ¿Poden creure 'ls marmessors que han complert ab el seu encàrrech?

A la veritat, xoca molt aquest afany uniformista, que ha posat de relleu l' arquitecte al fer la englobació, blasonant com blasona sempre de son esperit particularista. Està vist que certs homes son una contradicció vivent.

Pero aquí s' tracta, á lo que sembla, no tant de cumplir el desitj de un testador, ni d' atendre á las necessitats hospitalarias de Barcelona, com de fer

Planta dels edificis dels Hospitals de Barcelona.

un' obra grossa, assombrosa, espatarrant, que vingui á refrendar en certa manera, en honor del arquitecte que l' ha concebuda, 'l títol de gloria més legítima de la nostra terra. D' altra manera no 's faria un sol hospital general, sino 'ls hospitals especials que 's reconeguessin necessaris; no s' aglomerarien per exemple, dos especialitats tan característiques y ben deslindadas com la Medicina y la Cirurgia, propies pera viure separadas y quant més lluny millor l' una de l' altra; y fins se donaria satisfacció á la necessitat científica de fer hospitals especials de infecciosos, de noys y de crónichs ó incurables (que encare Barcelona no 'l té.)

De manera que la construcció de un Hospital general está de tot punt renyida ab el criteri de la ciencia moderna. Sols obehint á imperiosas necessitats de ordre económich se pot admetre semblant aglomeració.

Pero ¿es que 'l Sr. Doménech y Montaner, al esplayar la seva fantasia *arquitectista* ha tingut en compte poch ni molt las condicions econòmichs del seu plan?

Aixó es lo que ara aném á examinar.

..

Ocupa la urbe hospitalaria que ha concebut una superficie de 3 850,000 pams quadrats. Próximament nou mansanas de l' Ensanxe ab els carrers intermitjos compresos en l' espay disponible. En las nou mansanas del Ensanxe, las més desahogadas, hi viuen cómodament més de 10 mil habitants. El senyor Doménech fa 'l seu Hospital per 1,000 malalts no més. Corresponen, segons ell mateix diu, 145'50 metres quadrats per malalt y «será—afegeix—una de las majors proporcions de terreno entre 'ls més moderns Hospitals de las grans capitals del mon.» Lo qual estaria molt bé—afegim nosaltres—si el terreno y 'ls edificis no costessin res, ó si l' import d' ells no rebassés el coeficient de la necessitat que s' ha de remediar.

Pera aquests 1,000 malalts, l' arquitecte projecta 48 construccions distintas, algunas d' ellas de caràcter monumental, y totas sens escepció adornadas ab cúpulas, torres, campanils, galerías y altres elements arquitectónichs molt vistosos sens dupte, pero de una utilitat nula. S' hi conta entre aqueixas construccions un edifici d' administració com un palau, una iglesia com una catedral, dos convents pera 'ls germans y germanas hospitalaris, que formarán dos comunitats de 100 y 70 individuos respectivament. Y s' ha de reconèixer que ab el rumbo emprés, aquest personal hospitalari de 170 individuos (un *hermano* ó *hermana* per cada 5 ó 6 malalts, encare resultarà deficient.)

Perque las enfermerías y 'ls pabellons están separats un dels altres per grans espays de 50 y de 30 metres (l' amplada del carrer de Corts y de las Rondas) lo qual exigeix pel servey una multiplicació extraordinaria de personal, encare qu' estiguin units subterràneament per galerías de comunicació (no indicadas en la planta) lo qual imp'ica un augment considerable en l' import de las obras.

Al enterarnos nosaltres de la planta dels edificis (que avuy reproduhim) y del facsimil de la Perspectiva general, que publicá *La Veu de Catalunya* del 26 de mars últim; al passar la vista pels datos del projecte, en els quals s' anavan especificant en forma sumaria las condicions materials y objectivas de cada un dels edificis, anavam de assombro en assombro, ho confessém, sincerament convensuts de qu' en punt á *grandiositat monumental* cap ciutat del mon tindria may un Hospital com el de Barcelona. Pero arribarem al final y 'ns quedarem glas-

sats, al veure que no hi havia un dato, ni una xifra respecte al import de la construcció.

—¿Quánt costará tot aixó? 'ns preguntavan. Y *La Veu de Catalunya* no 'ns tornava la resposta. Será que 'l Sr. Doménech, cas de que ho sápigam, no va atrevirse á dirho.

¿Es possible qu' en aquesta terra clásica del esperit práctic, en que tot se conta y 's calcula, s' haja

— Me sembla que aquest parell me miran ab cara fosca...
¿Vols t'hi jugar que ja saben lo que hi fet á Zargossa?...

Sobre aquest punt versarà el pròxim article, ab el qual posarem fi á la qüestió, si es, que, com fins ara, els datos y arguments aduhits no troban un sol contradictor.

P. DEL O.

TARDÓ

Dia dels Morts

¡Quin jorn més rúfol
y mes plujós!
Natura sembla
que vesteig dol.
Ratxadas d' ayre
rondinador
per l' espay crehuan
gelantho tot.
Som en plé día
¡v apar fa fosca!...
¡Y las campanas
brandant á morts!...
¡Que 'n ets de trista,
crua estació,
pels sers que tenen
malait el cos!
Per aquests pobres,
crudèl Tardó,
¡¡¡Quina basarda
ton jorn de Morts!!!...

F. CARRERAS P.

El mestre de Vilaenza

Una volta pactat y convingut tot, el Golfas se disposa á sortir de la escola.

—Quedém aixís, eh, senyor mestre?

—Podeu anàrvosen tranquil. Per curt de gambals que sigui 'l noy, jo us garanteixo que lo que vos volem que li ensenyi ho apendrà més aviat de lo que us figureu. ¿Veritat, Miquelet?

El bordegás, com tement comprometre's, baixa 'l cap sense respondre.

—Vaja,—fa 'l mestre, tocantli carinyosament la cara:—no t'espantis, que aixó no es tan difícil com la gent se pensa. Entra, entra á dins, que ara mateix aném á comensar.

—Corrent,—diu el pare, animat per las seguretats que 'l mestre li dona:—Aquí li deixo, y hasta un altre día, senyor Bartomeu.

—Passarho bé, Golfas.

A l' hora de dinar, quan el pare torna á veure al seu fill, li falta temps pera preguntarli:

—¿Qué tal? ¿Com ha anat aixó? ¿No t'han hagut pas de castigar per burro?

—Al contrari: el mestre m'ha dit que tinch molta disposició.

—¿Qué has aprés avuy?

—La A, la B y la C.

—Vamos; de las cosas, tot es el comensar. Aplica't forsa, y molt será que no 'n surtis.

Passats quatre ó sis dias, tot sopant, el Golfas torna á interrogar al seu fill.

—¿Cóm marxa aquesta ensenyansa?

—El mestre diu que n'está molt content.

—¿Qué sabs ja?

—La A, la B y la C.

Una mica estranyat, el pare del Miquel torsa 'l morro, pero calla y segueix menjant.

A las dugas ó tres senmanas, el Golfas agafa 'l noy y li repeteix la mateixa pregunta:

—¿Qué diu el senyor Bartomeu?

—Que m'estima d'alló més y may m'ha de'renyar.

—¿Ahónt te trobas ara?

—¿Cóm vol dir? ¿En quin poble som?

—No, home... ¿Qué fas á estudi? ¿Qué t'han ensenyat ja?

—La A, la B y la C.

Verdaderament, alló comensa ja á picar en histo-

Aquí descansan los restos de la pobre Tauromaquia. (No la ploreu, ciutadans, que no ho mereixia gayre.)

ria. La A, la B y la C... Sempre la mateixa cansó...
¿Será que 'l mestre s'ha begut l'enteniment ó que 'l
Miquel no sab esplicarse?

De totas maneres, l'home no diu res y determina

— Lectors y lectoras, de totas classes, edats y condi-
cions, ¿veuben aquest mort? Donchs ab aquest mort ca-
rrega cada día una servidora.

esperar á fi de mes, pera quan el baylet porti ja
quatre senmanas d'anar á estudi.

Arriba la fetxa per ell senyalada, y 'l Golfas torna
á sometre al seu fill al acostumat interrogatori:

—Digas, ¿has adelantat molt?

—¡Uy!... Vegi si he adelantat, que ja crech que ho
sé tot.

—¿Qué sabs?

—La A, la B y la C.

En Golfas no pot aguantarse més. S'encasqueta
la gorra y furient com una fletxa, d'un salt se
planta al estudi.

—Deu lo guard. Venía per aclarir una cosa.

—Digueu.

—¿Qué hi fá 'l noy aquí?

—Aprén.

—Pero ¿qué aprén?... ¿La A, la B y la C?

—Sí, senyor.

—¿Y res més?

—Res més.

Obrint desmesuradament els ulls, uns ulls ahont
se retrata la més ingénua sorpresa, el Golfas se mira
al altre fit á fit.

—¿Que s'está burlant de mí, senyor mestre?

Més sorprés encare qu'ell, el senyor Bartomeu
clava també en el Golfas la seva mirada de mussol
espantat.

—¿Jo?

—¡Vosté, vosté!..

—¿Per qué ho diheu aixó?

—¿Per qué?... ¿Cóm es que no més li ensenya la A,
la B y la C?..

—¡Ayay!—fa 'l mestre, ab sincera naturalitat:—

¿No es aixó lo que van encarregar-me al portarme 'l
baylet?

—¿Qué vaig encarregarli? Veyám.

—Que no volían que li ensenyés sinó las primeras
lletras, res més que las *primeras lletras*.

—Bueno ¿y qué?

—¡Que aixó es lo que jo faig, sant cristiál.. Las
primeras lletras son la A, la B y la C.

A. MARCH

COMENTARI

Som á Totsants. En Baldiri,
plé de caborfas el cap
y de panellets el pap,
va seguint el cementiri.

S'entreté mirant panteons,
viudetas, dedicatorias
y coronas mortuorias,
que en tal día n'hi ha á trompons.

De cop topa sa mirada
ab la inscripció d'una llosa
que d'íu: *Aquí en pau reposa
Paula Piula ab sa cunyada.*

—¿Cunyadas, en pau y juntas?—
En Baldiri arrufa 'l nas,
mitj somrú y fá:—¡Quín cas!
¡Ja 's coneix que son difuntas!—

QUIMET

COSETAS

Eixa vida es un encant,
y la Mort, ab un cop d'ull,
aquest vull, aquest no vull,
á tots se 'ns ne va emportant.

Eixa vida y l'altra vida,
sols dos vidas l'home té:

¡quí fos gat, que té set vidas,
cinch més que l' home, cinch més!

JOSEPH OLIVERAS P.

ACUDIT

Aquí dins *dorm* ton padrí
—va dir al seu nen la Pona,
y, aquest, content, digué.—¿Sf?
despértil que li vull dí
qu' enguany no m' ha dut la mona.

J. MONTABLIZ

JETTATURA

¡Quina mala má, germans caríssims, pero quina mala má tenen per organitzar *actes* els nostres il·lustres regidors!

*No abre el ministro la boca,
que no diga un desatino,*

exclamava anys endetrás un zarsuelero.

Ab més exactitud podém dir avuy nosaltres:

«No alsa el concejal un dit,
que no promogui un conflicte.»

Per si algún dupte 'ns quedava de la mala sombra d'aquests bons senyors, aquí está la seva anada á Zaragoza, que passarà á la Historia com un dels fracassos més tremendos suferts per persona constituïda en autoritat.

Sense exageració pot dirse que 'ls únichs ratos tranquils que la comissió barcelonina ha tingut durant aquesta desdixada expedició, son els que ha passat en el wagó del tren.

Perque—de sobra deuenen vostés saberho per la publicitat, que faltant á tots els miraments hi han donat els papers públichs—arribar els nostres regidors á la capital d'Aragó y comensar las desgracias va ser tot hù. Alló no era una Comissió enviada per un Ajuntament per assistir á una solemnitat literaria; eran set desventurats que anavan á dur á la ignocenta ciutat del Ebro set pomas de la discordia.

¡Bé n' haurán quedat de típs d'ells els pobres zaragossans! ¡Qualsevol día tornan á convidarlos y á ficarse dins de casa aquesta colla d'embolica-quentos! Allí hi ha hagut de tot. S' entén, de tot lo qu' en rigor no hi havia d'haver.

Banquetes fraternals, que han acabat com el rosari de l'Aurora.

Disputas cómic-políticas, per si un mensatge havia d'estar concebut en aquests ó en aquells termes.

Barallas en la plassa pública, ab xiulets y crits subversius y camillas de la Casa de socorro.

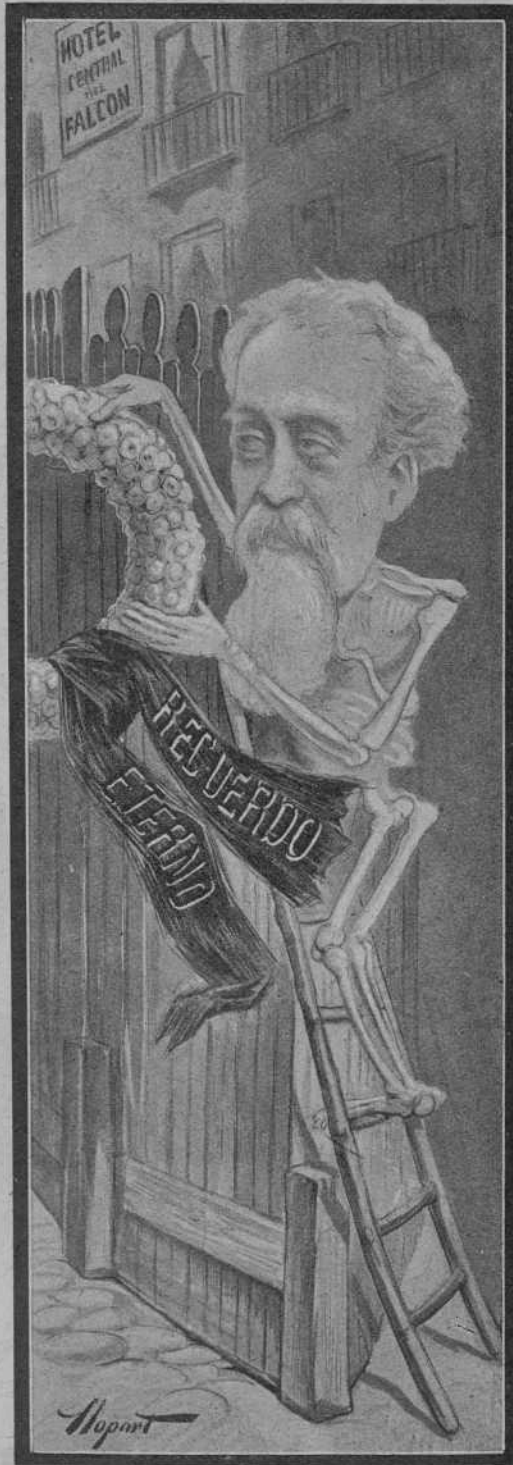
Disgustos ab las autoritats civils, militars y eclesiásticas.

Y—lo qu' es pitjor de tot aixó y que més que res fereix el nostre amor propi—la digna guardia municipal de caball, aquells vint Xanxes montats, que tant prestigi 'ns havian de guanyar en la capital aragonesa, han estat á dos travessos de dit d'haver de trabar ab el poble batalla campal, gracias á la desgraciada idea que de portarlos allá va tenir el nostre imponderable municipi.

¡Quina ocasió aquesta, si nosaltres fossim rencorosos, de donarnos una mica de llustre, ponderant la nostra visió y cebantnos sense pietat ab els vensuts!..

—¿Veuhen?—els podríam dir als patrocinadors d'aquest desgraciat viatge:—¿Veuhen com estavam en lo cert al dir que l'anada á Zaragoza era un des-

atino que, á més de costarnos un regitzell de mils pesetas ens portaría, tal vegada, una pila de complicacions? ¿N' están convenuts de que Deu no 'ls ha cridat á vostés pel camí de las iniciativas fecundas

—A la memoria dels que van posar la primera pedra del meu monument; que aquí sab abont deu ser ja á horas d' ara, pobra primera pedra!..

ELS COLLABORADORS DE LA MORT

LA CLAVEGUERA (en nom de tots:)—En dia tan solemne com aquest, faltariam al nostre sagrat deber si els que per vosté treballém tot l' any no vinguessim á saludarla. Digui, senyora Mort, ¿está contenta de nosaltres?

y que tot lo que no sigui enredar els consums, desorganisar els mataderos y remenar els tarugos del passeig de Colón y altres, no está al seu alcans?

Examíninse las conseqüencias que d'aquest viatge s'han originat, y diguis si 'l negoci que ab ell hem fet ha pogut ser més lamentable:

Els zaragossans mirantnos ab mals ulls.

Els concejals de la comissió mitj renyits.

Els caballs de la guardia municipal reventats de rondar tot el día.

Las autoridades d'allá calificantnos de díscols y bulangueros.

Y, per fi de festa, 'l bombo de la banda malmés y un plateret extraviat entre las corredissas...

¡Hermós viatge! ¿veritat? Ab un altre com aquést, ens quedém sense concejals, sense reputació, sense municipals de caball y sense banda.

Y ¿saben qui 'n té la culpa de tot lo que á Zaragoza ha succehit?

El senyor Lluch.

Si, senyors: la catástrofe — diguémo aixís — ocreguda á la capital d'Aragó, ha sigut secretament decretada per la Mare de Deu del Pilar, ofesa per la despreocupació ab que 'l senyor Lluch s'ha atrevit á tractarla.

¿Ahónt s'ha vist donar una vara á la ilustre Pilarica?

La Verge, don Gabriel, no es un Ripamilán ni un Carriquiri.

A la Verge no se li donan varas.

MATÍAS BONAFÉ

CANTIMPLORA

Requiescat in pace. Amén.

SONET

Avuy fá un any, avuy, volgut espós
que la Mort d'aprop meu va separarte.
Avuy fá un any, avuy, que van deixarte
tancat en aquest lloch tan tenebrós.

Jo 't porto al recordarte carinyós,
de flors una corona, ab qu'expressarte,
lo molt qu' en tu he pensat, ¡de tan plorarte
fins las ninas dels ulls crech se m'han fós!

Rebla! De sempre-vivas n'és formada.
La deixo en aquest clau ben colocada,
no crech qu' en caure hi haja cap perill;
la capsa, per no anar tant carregada,
la deixo aquí també, sí; y de passada
t'hi deixo, espós volgut, tot el cor...dill.

J. MONTABLIZ

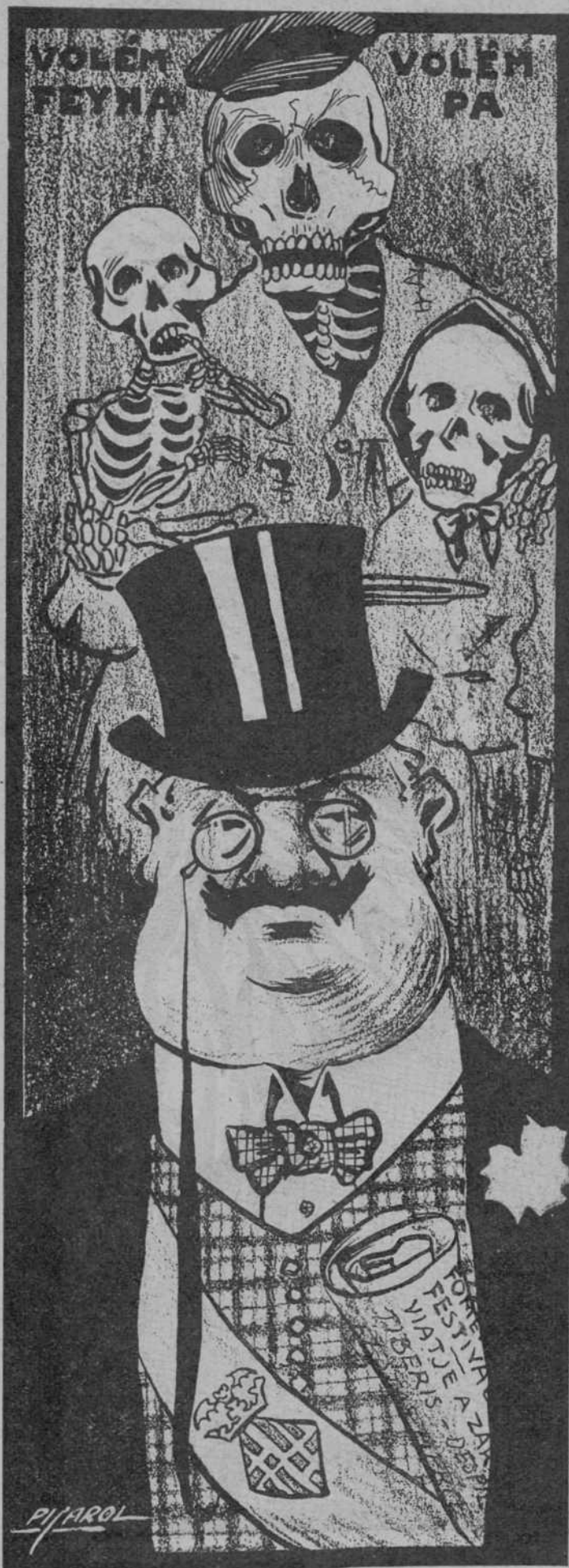
ELS QUE QUEDAN

Respecto als que se'n van, als que per ley fatal de la Naturalesa han de baratar las glorias ó penas de la vida per la insensibilitat de la mort; pero reservo 'ls meus planys y las meas llágrimas pels infelissos que quedan.

No puch ferhi més; m'inspiran més llástima 'ls que quedan que no pas els que se'n van.

Els que se'n van, acaban. Els que's quedan, comensan. Els que se'n van, ab un badall arriban al terme d'una existencia molts cops crudel; els altres, els que's quedan, al perdre 'l seu, lo qu' es carn de la seva carn y ánima de la seva ánima, comensa per ells una existencia plena d'anyoransas, un recort de penas, un rosari de llágrimas.

Al passar un enterro, tothom se fixa en el cotxe, en la caixa... Jo no, jo faig cas omís de tots aquells atributs, ensenya de vanitat molts cops, y dirigeixo la mirada á la primera fila del dol, y contemplo aquellas caras tristas, aquells ulls irritats de tant plorar, aquells homes qu' en un moment donat han deixat d'ésser homes pera sufrir y gemegar de la manera que, segons diuhen, es patrimoni exclusiu de las donas... Y 'ls veig caminar silenciosos, ab el cap acotat, com si 'l sufrir fos vergonya, guaytant com la esperansa desapareix devant seu, fugint, en cotxe... ¡Quína pena m'inspiran els que quedan! El que se'n va, de la vida torna al no res. El que queda, porta aferrada la cadena del recort y del dolor, y al tornar al niu d'avans, quan vé de donar el da-

Alegoría de la Pau.

rrer aden al sér volgut, se troba aïslat y's troba trist y 's desespera.

Per aixó, avuy qu' es día de pensar ab els morts y plánye'ls, jo penso ab els que han quedat y 'ls plányo. Davant dels meus ulls veig desfilat tot aquell rosari de grans negres, ahont las glorias se cambían per crits de desesperat, veig la negra silueta esfumarse y confondres camí del cementiri, veig la familia endolada que viu á l'ombra del recort y plora, y pera tot aquest dolor vivent, pera tota aquesta tragedia humana que passa vora nostre y 'ns entrebanca, es la meva corona de planys...

JASCINTO CAPELLA (

EPITAFIS

A dintre d' aquest forat
hi descansa un geperut
que molts *geps* diu que ha deixat.
y en cambi 'l seu se l' ha endut.

De las Festas de aquest any
aquí hi ha una caixa vella
en que hi varen deixá un *mort*
d' unas quantas mils pessetas.

¿Veus aquest ninxo tant trist?...
L' herbolari de més fama
que 's diu que s' ha conegut,
aquí dins hi está fent *malvers*.

Un actor catalá, aquí
en el terreno en que petjas,
(per més que 't sembli mentida),
representa «*Sota terra*».

¿Veus aquell ninxo tan lleig
ab una creu adornada?
donchs allí dintre hi ha un clown
que hi está fent una *plancha*.

J. MORET DE GRACIA

Un metje reposa aquí,
qu' un quart avans de mori
va continuá receptant
á tres pacients que tenia.
¡Ara, ves, quina manfa
de volguer morir matant!

Se 'n diu camp de la quietut
d' aquest lloch sagrat, ja ho veig;
pro aixís qu' hi vingui la sogra ..
se 'n dirá 'l camp del safareig.

Hi há aquí dintre l' esqueleto
del mestre d' estudi Ríu.
¡Ja fa deu anys que 's conserva
igual que quan era víu!

Perqué no 'm culpín á mí
de gandul, parlaré clar:
Si agegut descanso aquí
es porque no 'm puch alzar.

ANTÓN DEL SINGLOT

R. I. P.

La Cooperativa Obrera
Catalana, en pau reposa
dessota d' aquesta llosa,
víctima de la manera
de ser portada com era,
puig va morir de repent
á n' els brassos d' una gent
que de tant que le cuidava
no 's va adonar que finava...
¡Requiescat in pace. Amén!

MANSO N.º 1.

TEATROS

PRINCIPAL

El primer estreno de la temporada ha recaigut en una traducció de una comedia de 'n Testoni, autor italiá... Pero també podria ser que 'l seu origen sigués francés... A lo menos ne té tot l' aire.

En castellá se titula *El no se qué*, referintse á aqueix *quid* extrany y atractiu que tenen certas donas corridas y pecadoras. Una casadeta vol estudiarho per tenir segur

Alegoría de la Guerra.

al seu marit, y la que ha escullit per catedrática li resulta rival.

Ab l' assumpto s' hi entortolligan un sens fi d' incidents graciosos y divertits.

El públich vá rebre la obra ab molt agrado, fent objecte dels seus aplausos als intérpretes entre 'ls quals sobresortiren la Sala y en García Ortega, en Sala Julián y en Reig, si bé aquest últim hauria de afinar més el personatge que representa.

ROMEA

La refundició de *Via-Crucis* de Ignasi Iglesias, portá

— Per mes que una sigui morta,
el cor necessita esplay...

extraordinaria concurrencia al teatro del carrer del Hospital y despertá interés als que coneixíam l' obra estrenada l' any passat. Era una verdadera llástima que un drama de las condicions d' aquest restés oïdat lo mateix que una insustancial comedia d' un ningú.

Via-Crucis consta ara de tres actes, haventse condensat en l' últim las diluhidas escenas que formavan els tercer y quart. Aixó ha favoregut el desenllás, que guanya en sobrietat y rapidés en lo que 's refereix al drama del pobre mestre d' estudi, encare que 's perjudica notablement al no menos intens de la filla del protagonista deixant de aparéixer la humana passió que encare que vagament descrita sentia per ella el jove mestre nou. El final també ha sofert ventajosa modificació, per cert que cal ferhi una advertencia: Al despedirse, el *Titellayre* diu cosas molt bonicas, es cert, pero l' actor hauria de sacrificar-se no exagerant la dicció. Aixó farà que 'l públich esperi aplaudir al acabament de l' obra y d' aquesta manera s' enterará de lo que diu el mestre, quinas frases son de trascendencia y quedan ara totalment confosas.

El quadro resulta dintre de las facultats individuals, inmillorable. El senyor Rojas ha fet un Maurici que sincerament parlant no 'ns i' esperavam. Las senyoras Llorente y Jarque, molt bé. En Viñas dona la expressió justa de sentiment al paper de mestre. Y els demés, á excepció d' algún incorretjible, discretíssims.

Per aquesta nit está anunciat l' estreno de un nou sainete de 'n Ramón y Vidales, que porta el títol de *El coro dels Benplantats*.

Es de desitjar qu' en ell hsja sigut tan felís com en tants altres que porta donats á l' escena catalana.

TÍVOLI—CIRCO EQUÈSTRE

Miss Edith Helena es una xicota de rostre agradable que 's presenta com á *diva americana*.

Al sentirli cantar un rondó d' ópera italiana vaig comprendre qué, en efecte, bé podia dirse americana tal com s' ho duhen els diamants imitació dels verdaders.

Lo que se 'm feya una mica estrany es qu' en lloch de formar part de una companyia lírica, se presentés á fer gorgoritos en un *Circo Equèstre*; pero prompte m' ho vaig explicar, quan vaig sentirli imitar á boca tancada un violí, de una manera hasta cert punt extraordinaria.— Aixó vaig dirme—ja es una raresa, y bé está ahont se presenta, perque las raresas s' han fet expresament pera 'ls Circos.

El públich la va aplaudir, y ella, en cambi, 'l va castigar cantantli una nova pessa d' ópera. Ja no hauria de ser yankee per no guardar consideracions á ningú.

NOVETATS

Tením en perspectiva algunas audicions musicals de cap de brot.

L' insigne Malats ens brinda ab un programa deliciós pera demá dissapte, compost respectivament en sas tres parts de música dels clássichs, dels romántichs y dels actualistas.

Y pels días 4 y 7 del próxim mes de novembre, l' insuperable violoncellista Pau Casals, agermanat ab el pianista Baüer, vol demostrar que á través de sas gloriosas excursions per l' extranger, no olvida al públich de Barcelona, pagantli 'l carinyo que li demostra sempre, ab un regalo anual, quan menos, del seu art insuperable.

CATALUNYA

El pobre Valbuena, lletra de Arniches y Alvarez y música dels mestres Valverde y Torregrosa, es una de las obras que se 'n diu ben ensopegadas, de aquellas que al náixer cauhen de peus y s' aguantan molt temps dretas.

Pertany al género groixut; pero aixó es lo que menos importa. També dintre de aquest género se poden escriure produccions de mérit y d' éxit ben legítim, quan se troba un pensament adequat, quan hi ha trassa en desenvoluparlo, y sobre tot, quan la vena cómica no s' estronca, encare que raji pel broch gros.

Una mateixa situació—la treta de poder abraçar á cop segur á las donas guapas, sense parill de que 'ls marits castiguin l' atreviment—se repeteix quatre ó cinch vegadas en el decurs de l' obra, y cada cop es més forta y expontánea la hilaritat que provoca. El públich no pot ferhi més: s' hi abandona á cor obert.

Y com tot això ho serveixen els autors pròdigament amanit de xistes y bonas ocurrencias que brollan naturals del diàlech, sense ni sombra de rebuscament, l'èxit de l'obra resulta, en tota la seva extensió, un gran èxit de riallas.

La música, en certa manera, hi està de més.. se'n hauria pogut prescindir, sense minvar la plenitud del llibre. És com un adorno. Però també, per sort de la producció, aqueix adorno resulta molt fells. La polka japonesa, es una pessa molt garbosa; el tango dels cegos, està destinat a popularisarse, y l'pssa calle del últim quadro, ab sas sonoritats a tota expansió, produheix un efecte *entrainant*, com diuhen els francesos.

Per a completar la festa, la interpretació es molt justa y revela un gran esmero en la direcció escènica. Y que l'empresa no hi ha plangut res en posar l'obra degudament, ho revela l'vistós quadro final de la kermesse, en el qual se presentan uns caballets del *Tio Vivo* funcionant en tota regla.

En resúm: *El pobre Valbuena* es un pobre capás de fer la fortuna de una empresa.

ALCÁZAR ESPANYOL

Després d'haver suferit una complerta y discreta restauració que ha deixat el local lo mateix que nou, ha comensat en aquest conegut café teatro una activa campanya artística que segurament li será profitosa.

Apart del quadro de zarzuela, que hi representa tarde y nit las obras més celebradas del *género chico*, figura entre l'personal una numerosa *troupe* de *chanteuses* francesas, italianas y d'altras varias procedencias, que veraderament «donan la hora».

En suma: que l'*Alcázar*, al reformarse, s'ha aristocratitzat, perdent el caràcter marcadament *payad* que avans tenia.

Bona sort, y que las *estrellas* no perdin el brillo.

N. N. N.

Rondalla de la Mort

Tú, corsecat d'enveja
qu'á sou del potentat
urdeixes las calumnias
que ls murrís van glosant
ab vistas al descrédit
dels ciutadans honrats:
au, vina ab mí á la fossa,
y á dintre 'l negre cau
podrás teixir mentidas
per una eternitat.

Tú, hipócrita egoísta,
qu'á Den sempre posant
per torna y testimoni
de tráfecha y d'engany
afuixas las butxacas
dels que no hi veuhen clar:
á las pregarias dona
desd' ara punt final
y empren ab mí la vía
per una eternitat.

Tú, imbécil criticayre,
gazeta del vehinat
rastrejador del poble,
mentor dels ignorants
qu' en vida may passavas
del rónch *crístus a*:
d' orgull y droperia
despúlla't al instant
y ab mí comensa ruta
per una eternitat.

Tú, de la ciencia infusa,
pollí sense ronsal
qu' al escambell t' enfilas
de la vulgaritat
mogut per l' afany neci
que tens de figurar:

ja prou *sabiduria*,
ja prou escarni al Art
y *muts cap á la gabia*
per una eternitat.

Y tú, rich miserable,
filántrop de secá
qu' ab vil moneda intentas
la Gloria conquistar
com si 's tractés de l' honra
de protegits y esclaus:

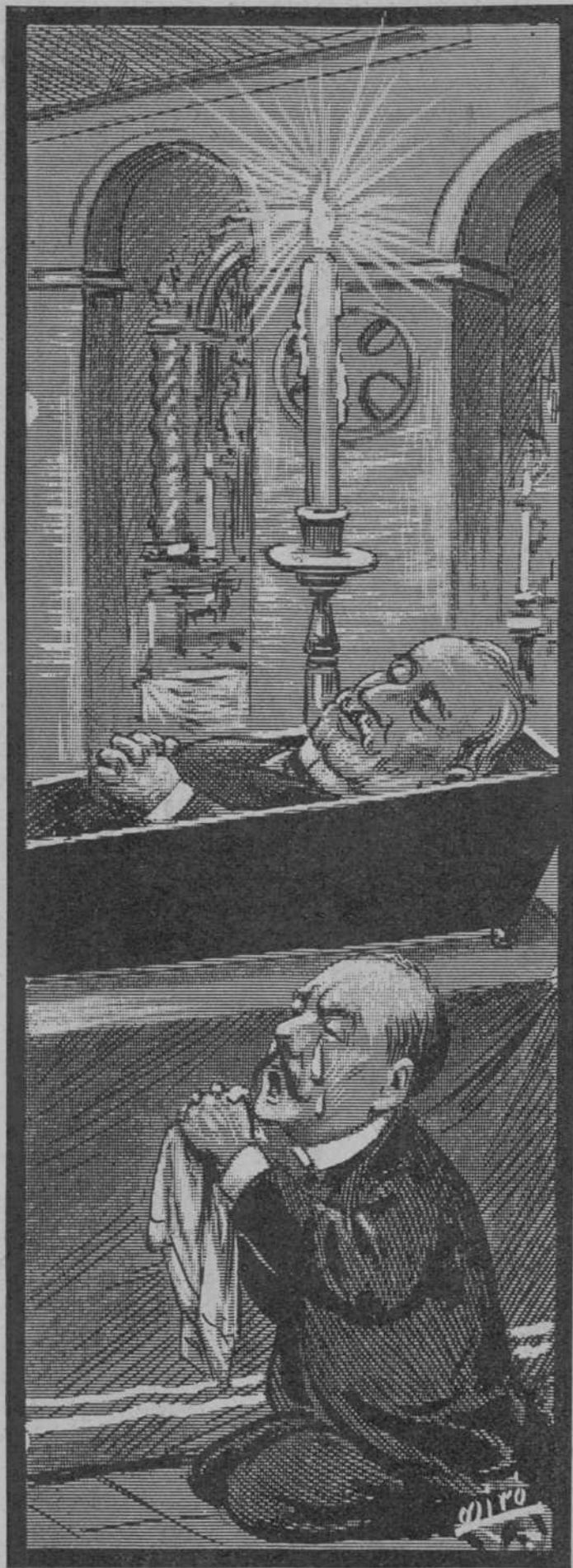

—Jo com sempre: calavera,
mes calavera que may!

segueix; y al rítme tétrich
dels cántichs funerals
amága't en la fosca
per una eternitat!

La Mort, qu' es la Justicia,
la Mort, qu' es la Igualtat,
sa colossal rondalla
no para may ni may!

J. BAUCELLS PRAT

Es el primé aniversari
del seu famós catacrach,
y mireu ja, Verge santa,
iqué espantosa soledad!

ESQUELLOTS

Ara que l' Ajuntament té la bossa buyda es quan ha resolt estrenyer els cordons.

Aixís ho va determinar en la sessió del dijous de la passada senmana, ab motiu de haver proposat el Sr. Nello que fossin obsequiats els assembleistas de las Cámaras de Comers.

—No hi ha medis, no hi ha recursos—varen dir alguns regidors.

Y 'ls comerciants vinguts de tot' Espanya varen quedar en pitjor condició que qualsevol societat coral.

Ni tant sisquera 's va decidir t'rar una llimona al pou, per obsequiarlos ab una llimonada. Se preferí dedicals hi una serenata.

Total: música.

A l' Assambla de las Cámaras de Comers hi va assistir el ministre de Agricultura.

Un personatge perfectament insignificant. Un dels tants ceros que 's posa l' Amo Toni á la dreta pera donar valor á la seva unitat.

No té, donchs, res d' extrany que al pronunciar un discurs se limités á combinar una serie de paraulas buydas. Res de trassar un' orientació convenient. Res tampoch de adelantar una promesa afalagadora.

Ja se sab. Pera l' desempenyo dels cárrechs més alts de l' Estat, no 's necessita més que un home que serveixi de maniquí á un uniforme. L' home es res: l' uniforme tot.

Lo que deya un assembleista:

—Si 'l Sr. Allendesalazar valgués alguna cosa, ja no sería ministre: s' hauría fet fabricant com jo.

Tot enter, de *cabo á rabo*, aixó sí, fingint que n' estava molt ressentida, publicá *La Perdiu* un article de *La Patim*, en el qual, á propòsit de l' anada á Zaragoza, 'ls dos regidors regionalistas senyors Cambó y Puig y Cadafalch, ne surtian fets uns guinyapos.

La Perdiu els hi deu guardar algún ressentiment, quan se decideix á ser propagadora de tants impropis, per més que ho fassi ab l' excusa de lamentarlos.

¿Quí no veu en tot aixó una treta maquiavélica d' en Raymond Casellas?

Aquestas tretas sols s' aprenen en els Seminaris.

Y en Raymond, avans de ferse tintorer, ja portava mitjas negras, havétseli tornat del mateix color las intencions.

El corresponsal de *El Heraldo de Madrid*, Sr. Reig ens suplica manifestem que no fou aquest periódich sino *El Diario Universal* que publicá la lista del ministeri catalanista, que fou objecte de un dels *esquellots* de la senmana passada.

Consti aixís, y en paus ab el Sr. Reig y 'l públich.

En un tribunal:

—¿Es solter ó casat?

—Casat.

—Ab quí?

—Ab una dona.

—Com tot el món.

—No, senyor; la meva germana, per exemple, está casada ab un home.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

PICAROL

LA CANCION DE LA MUERTE

POR

VICENTE MEDINA

con ilustraciones fotográficas del natural

Un tomo en 8.º Ptas. 2

F. URRECHA

X. DE MONTEPIN

Siguiendo al muerto

Muerto de amor

Un tomo . . . Ptas 0'50

Un tomo . . . Ptas. 0'50

DON JUAN TENORIO

DRAMA RELIGIOSO FANTÁSTICO

POR

DON JOSÉ ZORRILLA

Un tomo. Ptas. 2

EL NUEVO TENORIO

Leyenda dramática en 7 actos, en prosa y verso, original de

JOAQUÍN M.ª BARTRINA y ROSENDO ARÚS Y ARDERIU

Un tomo. Ptas. 2

OBRA NUEVA

Manual práctico del Montador Electricista

POR J. LAFFARGUE

Un tomo en 8.º de cerca 1,000 páginas, encuadernado en piel. Ptas. 12

AVANSAN ACTIVAMENT ELS TRABALLS D' IMPRESSIÓ DEL

Almanach de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
PERA 1905

Aquesta vegada l' Almanach de La Esquilla superarà en mèrit literari i esplendides artística als dels anys anteriors.

Cridaran l' atenció en la part il·lustrada: una magnífica **Cuberta**, per *Tomàs Sala*, y **Els dotze mesos**, per *Ida*.

L' Almanach de La Esquilla de la Torratxa pera 1905 sortirà dintre de poch

Preguem novament als corresponsals que, per la bona marxa administrativa, fassin el pedido d' exemplars sens perdua de temps.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franquels al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebra á volta de correu, franca de ports. No responem l' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebalxas.

TABERNA NECROPOS

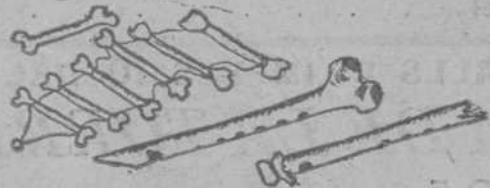
Projecte de taberna modernista que pot molt bé explotá en Pere Romeu, secundat, aixó sí, per un artista dels de *Sant Lluch...* ó dels de *Sant Andreu*. «S' obrirá la taberna allá á can Tunis y se 'n dirá **NECROPOS**, títul fi que sols els tres ó quatre *Zaquia-Munis* de *Juventut* sabrán lo que vol di.

Al entrarhi, 's veurá vora la porta un *parayguero* humá ben senceret, sota un cartell anunciant «*La Morta*», aquell quadro dramátich de 'n *Orehuet*. Cridará l' atenció dalt la fatxada, el cap d' un *Magateri* colossal, com significació reconsagrada de més d' un patriórich idéal.

En uns porta-periódichs simbolistas penjats ab simetría á tot arreu hi haurá un grapat de diaris y revistas més fúnebres encare que *La Veu*. Per canyetas de pendre mantecados, *tibias* de bailarina sense moll; y per xicras y copas de bolados hi haurá *peronés* buyts y *nous* de coll.

Tretze músichs vestits de *calavera* tocarán sinfonías infernals ab instruments auténtichs de primers, d' unas sonoritats molt *sepulcrales*.

Aguantarán la llista ab energía las cinch *falanges* d' un difunt tenor, ahont s' hi veurá escrit el plat del día damunt de pell humana, ab sanch de cor.

Quan demanin al mosso tinta y ploma els durá el *crani* estret d' un literat; y la tinta será *pus de sarcoma* del *encefal* d' un geni equilibrat. Hi haurá, además, *mandíbulas* sospesas á tall de llántia, arrán de las parets; per decorat hi haurá *pelvis* impresas; y per encendre 'ls puros, *foch-follets*.

Un lloch hont no hi arribin els *Mementos* será 'l quarto de joch dels prohibits: hi haurán dau's especials que, no son quientos, serán *caixala del seny* nets y polits. Penjant de las extensas *carcanadas* de uns difunts molt més alts que 'n *Berenguer* hi haurán grans pipas d' *ós* aquilotadas ab fum de fullas secas de *xiprer*.

Y una enginyosa máquina automática, *sacro-cóxis* d' un pillo concejal, projectará una vista pre-cromática del judici final... municipal.»

Oh, gran *Pere Romeu*: Si es que vos sobra un miler de durets en un recó, jo de vos m' empendría tant gran obra... ¡y l' encarregaría á n' en *Padró!*!

Per la materia: **FRA NOI**

Pels óssos: **PICAROL**

